

Arkivpodden

Reportage från Amerikanska inbördeskriget – Olofs dröm om Amerika del 2

Medverkande: Martin Ahlström, Jim Hedlund och Kalle Retzell som Olof Liljegren

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Anslag

Brev tre

Jag har tagit ett steg hwilket jag tror ni ej anses cowardly (fegt) ty i detta landet anses det åtminstone största heder och ära åt den som ägnar sig åt detsamma. Jag har såsom många andra gått in i Förenta Staternas armee för tre år eller så länge som kriget warar.

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Introduktion

Martin Ahlström: Hej och välkomna till Arkivpodden – Dokumenten berättar och vår andra del i vår poddföljetong Olofs dröm om Amerika. Jag heter Martin Ahlström och med mig i studion har jag Jim Hedlund.

Jim: Ja och nu kommer breven få ett mer våldsamt innehåll.

Martin: I första avsnittet fick vi höra hur Liljegren imponerades av den politiska situationen och hur fri den lilla människan var i det nya landet jämfört med i Sverige.

Jim: Grovt kan man säga att Republikanerna i norr dominerade mer och mer över Demokraterna i södern. Och när sen republikanen Abraham Lincoln valdes till president över USA, fick politikerna i södern nog. De bestämde sig helt enkelt för att bryta sig ur unionen och det kunde bara ske genom våld.

Martin: Starten på kriget kom ju - Den 12 april 1861, sydstatssoldater anföll fästningen Fort Sumter vid Charleston.

Jim: Och så skrev Olof brevet som givetvis borde ha rört upp känslorna för hans stackars far.

Brev tre (brevets tio första stycken)

Camp Jenkins December 1st Sate of Kentucky 1861

Min käre Fader

Det är så länge sedan jag fick något bref och har nästan blifwitt utwäntadt. Derigenom måste jag sitta mig ner och i hast nedsätta något af det wigtigaste som har passeradt.

Norden har i de mesta Battles redan förlorat och det är för deras okunnighet i krigskonsten och efven för deras missmanagement /.../ I de senare drabbningarna har de dock gjort det bättre. Såsom flottan: den har bombarderat några fästningar och utbreder där förskräckelse där de far fram.

Nu börjar Northen rekrytera och har en styrka som nu belöper sig till 500 000 femhundra tusen man och indragen med de tidigare 140 000 tillsammans: 640 000 man.

Det er liflig rörelse i wärfningen. Hwarända state hade att bistå manskap i enlighet med folkmängden.

I allt de föregående har jag ej widrörd mig skelf något hwilket torde wara min skyldighet. Jag har tagit ett steg hwilket jag tror ni ej anser cowardly (fegt) ty i detta landet anses det åtminstone största heder och ära åt den som ägnar sig åt detsamma.

Jag har såsom många andra gått in i Förenta Staternas armee för tre år eller så länge som kriget warar. Wi har bildadt ett svenskt kompani veller scandinaviskt det vill säga norsker och svenskar/ med svenska officerare. Vi er 95 man med officerare och privates. Wi har utom det goda officerare.

Detta steg tog jag ty många af mina wänner ingick i kompaniet och derföre war de angelägen om att jag efven skulle gå ty de har alltid haft ett serdeles förtroende till mig, de som jag har varit i lag med. Och hwad mitt lif beträffar är det ej mera wärdt än någon annans så att om jag dör eller faller så wet jag att jag har kämpat och dödt för en rättwis sak. Ty någon rättwisare eller heligare sak kan man aldrig wåga sitt lif för.

Jim: Olof tog alltså värvning i Nordstaternas armé. Han skrevs in i Kompani D, 3 Minnesotas regemente.

Martin: Man kan ju förstå om hans far nu blev förtvivlad. Hans son hade ju inte bara lämnat landet, han hade nu även dragits in i ett blodigt inbördeskrig.

Jim: Ja, och många av breven har ju också ett våldsamt innehåll.

Sedan finns det en intressant detalj som vi har upptäckt. I det här brevet så citerar Olof ordagrant sin kompanichef Kapten Hans Mattsons repliker om varför man som svensk bör delta:

Olof Liljgren: *Och nu är det tid att delta för war och en patriotisk medborgares om älskar sitt land att delta och nedtrycka rebellerna som far fram alldeles djefvulskt och tyraniskt. Det är ej nog att de tyrannisera med slafvarna och utan numera will tillmätta sig herrawäldet öfver de hwita. O det är en styggelse i människors åsyn - huru skall det wara i Gudts åsyn. Nej, salig är den man som faller för en sådan sak och heder åt den som vågar sitt lif.*

Martin: Det där låter ju som ett riktigt upprop...

Jim: *"Vi har svurit detta land vår trohetsed. Landsmän! Stån upp! Till vapen! Till vapen!"* Dessa ord är exakt vad Hans Mattson skrev i sin värvningskampanj i Minnesota och Olof rycktes tydligen med...

Martin: Hans Mattson blev alltså kapten för Liljegrens kompani.

Jim: Ja, Olof nämner också Hans Mattson i sina brev med stor respekt.

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Jim: I breven märker man hur Olof Liljgren imponeras av de enorma truppstyrkor som grupperar för att en gång för alla sätta sydstatsrebellerna på plats:

Brev tre (från 11:e stycket till slutet av brevet)

Jag blev inröstadt till sergeant och i natt har jag tjenstgjort på wakten såwål som många gånger förut.

Och wi de swenska companiet är utropad för det bästa af di 3dje Minnesota Regimentes Compani. Det är ofantligt många swenskar i armén i Illinois Wisconsin. Och Minnesota håller de på att bilda ett heldt regemente af scandinavver och har nu öfver 400 man med sina egna officcerare samt är det många swenska officerare som tjenstgör i de americanska kompanierna som är både captainer och mayorer, öfwerstar och generaler.

Nu ligger wi i Staten Kentucky på en plats som är öfver 12 000 man och i närheten heromkring skall det wara öfver 120 000 man och wi tror wi skall snart få komma i någon batalj hwilket är vår hjertligaste önskan både bland amerikanare och swenskar.

Wi har goda kläder och proviant så wi behöver hwarken frysa eller swelta d.w.s hittills. Vi har ej så mycket prövat på än men wi wet att en krigsman får pröva på alla delar. Wi swor in oss i armén i Minnesota den 15 Ocktober och war der på en fästning i 5 weckor. Sedan reste wi hit till Kentucky på fyra dagar och tillryggalade en sträcka wäg på omkring 1000 eng mil. Öfverallt hwar wi for igenom war wi hellsade mid hurrarop och wiftades med näsdukar samt både med mat och coffe. Så att wi aldrig forlorade en måltid på hela wägen: Och spisningen kunde ske på 10 a 15 minuter. I morron kommer wi att resa kanhända längre i söder för att bewaka en jernvägsstation

Ingenting särdeles att berätta annat än en fortfarande god hellsa och tusende faldt hellsningar till alla slägtingar, wänner och bekanter och mest till eder samt alla mina syskon. Teknar eder tillgifne son

Olof Liljegren Sergeant Minnesota Vob , Third Regiment.

Skiv mig till som aldrig först så att jag får höra hur ni mår.

*Undra ej på min dåliga skrivning ty jag har ej särdeles godt tillfälle sen
renseln är mitt skrivbord.*

Martin: De sista raderna i brevet är ju lite som ett manus: Renseln är mitt skrivbord.

Jim: Ja, det är ju så häftigt....

Martin: Men det här med amerikanska inbördeskriget. Man säger ju också att det här är det krig som krävt mest dödsoffer bland amerikanska soldater.

Jim: Ja, det Amerikanska inbördeskriget varande mellan åren 1861 och 1865 och skördade mer än 600 tusen soldaters liv, men även mer än 50 tusen civila dog.

Martin: Det här inbördeskriget rev ju upp djupa sår inom befolkningen för lång tid. Än idag kan man se effekter av det. Ta bara det här exemplet: Inte förrän 120 år efter kriget så vann en republikansk president valet i de södra staterna. Det var faktiskt Ronald Reagan 1981.

Jim: Nej, Det här kriget ledde ju helt klart till mycket bitterhet, hat och sår som inte läkt än idag. Men det fanns en stor positiv effekt av det Det var det krig som satte punkt för slaveriet i hela Nordamerika. Tack och lov!

Brev fyra (femte stycket och halva sjätte stycket i brevet)

Orsaken till detta kriget skall jag med få ord säga att då wi föreslog president Lincoln så war de emot honom och föreslog en af deras största slafegare som hyllade slafweriet och deras orätwisa principer.

Lindcoln waldes till president och fick de flästa rösterna af folkmassan men ingen från de södra staterna. Ner de fick weta att Lincoln war wald protesterade de däremot och beslöt att skilja sig från de förenade stater eller s.k. United States. Och att sen alla slafstater skulle förena sig till ett särskildt presidentdömme eller republik. Gjöra sina egna lagar och styra alt efter eget behag.

Så tog de guvernments property eller allt som hörde till United States. De tog fartyg, canoner, gevär, ammunition, förråd af alla och röfvade bort kassan. Sen de bombarderade fästningen Port Sumter som är i Charlestons harbor. Då Södern på ett sådant orätwist sätt hade bemöt Norden och till på köpet hade började krig, fann United States sig tvungen att först utkalla en armé af 75 000 man och trodde det skulle wara nog för att nedkrossa rebellerna. Men det war icke nog. Rebellerna war starkare än man kunde tro.

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Martin: Så orsaken till kriget var att södern inte gillade att en president som kom från norr ville stoppa slaveriet?

Jim: Njae... det är mer komplext än så. USA (Amerikas förenade stater) hade ju inte haft någon lång historia som en sammanhållen

enhet, då kriget startade år 1861. Men den största faktorn var att det blev en maktförskjutning från söder till norr.

Martin: Det här retade dem i sydstaterna?

Jim: Ja, precis. I sydstaterna bekymrade man sig över den stora skillnaden i utvecklingen mellan norr och söder. Enkelt förklarat kan man säga att de nordliga staterna spelade ut södern på alla plan. I norr hade man stor inflyttning av människor från Europa, städerna ökade, industrin ökade, ekonomin ökade.

De politiska partierna i norr (republikanerna) kunde allt eftersom konkurrera ut partierna i söder (demokraterna). I norr fanns alla stora banker som ville ha kontroll över all handel. Och politikerna i norr ville även styra upp alla stater till att bli en sammanhållen union.

Södern hade just ingen industri att tala om. Det var ett utpräglat bondesamhälle. Och där märktes heller ingen större befolkningsökning. Men en viktig orsak - Södern ville sköta sig själva utan styrning från norr och de var för en lös konfederation som man sa.

Martin: Det blev nästan som det nya industrisamhället mot det gamla bondesamhället.

Jim: Ja, det kan man faktiskt säga. Den största befolkningen i södern bestod av fattiga småbrukare. Men så fanns det en mycket stark och rik elit där också – de stora plantageägarna. Det var ju de som förde sydstaternas talan.

Martin: När jag hör ordet plantageägare tänker jag direkt på stora bomullsfält med svarta slavar som sliter från morgon till kväll och som piskas ifall de inte gör som arbetsledaren vill.

Jim: Ja, så var det också på många håll i sydstaterna. Deras stora inkomstkälla var just från bomulls- tobaks- och sockerexporten. Och kring den verksamheten fanns som sagt en mycket rik elit som även hade en direkt aristokratisk livsföring.

Martin: Det som kan verka konstigt är ju att den stora mängden sydstatsbor av fattiga småbrukare ändå skulle sluta upp kring denna "högaktade elit" och att de sedan krigade nästan dödsföraktande för dem.

Jim: Ja. De södra staterna såg inte längre att de hade något gemensamt med de i norr. De tyckte heller inte att de i norr skulle lägga sig i deras angelägenheter. Här man backade man inte i några frågor vare sig det gällde frihandel eller söderns kritiserade slavekonomi.

De i norr skulle helt enkelt inte komma med fingret i luften och tro att de kunde bestämma över södern. Och gjorde de det – då skulle de få se på annat....

Martin: Och det där "de ska få se på annat", så blev det ju. Det blev inbördeskrig.

Jim: Ja.

Martin: Men som vi alla vet - Nordstaterna segrade och slaveriet avskaffades. Och det kunde väl egentligen inte ha gått på något annat sätt...

Jim: Nej, Nordstaternas resurser var överlägsna på alla sätt. Och även om södern gjorde tufft motstånd, så maldes de sakta men säkert ner.

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Martin: Många av breven måste ha satt igång egna inre bilder, fantasier och diskussioner i hemlandet.

Jim: Ja, och Olof sparade inte heller på krutet. Många av breven fungerar som direktreportage från både strider och soldatliv.

Här är ett brev till Isac Edblåd där Olof beskriver hur de ockuperat staden Murfreesboro. De har order att hålla staden, men de gäckas ständigt av ett sydstatskavalleri som gör gerillaräder mot dem :

Brev fyra (fyra första styckena i brevet)

Murfreesboro May 14, 1862

Min kära Edblåd,

Jag får tacka så mycket för det välkomna brevet som jag riktigt bekom från eder den 11te dennes, i hwilket jag finner att ni alla mår bra hwilket gläder mig mycket. Efwen får jag berätta det samma för min del. Jag får nu berätta litet om vår närvarande ställning.

Wi är nu i medelparten of Tennessee wid en stad som heter Murfreesboro och ingenting annat än frånskiljare omkring oss eller

sådana som är otrogna till Förenade Staternas guvermente. Och nästan alla dugliga män är i Söderns armée, de flesta i Morgans cavallery, som fightar här omkring och röfvar farmare, och United Stats egendommar och anfäller smärre trupper, förstörer jernvägen o.s.w.

Vi har en längre tid väntad på anfall och gått på åtskilliga expeditons för att anfälla honom men han vågar sig icke fram. Ett Cavallery som hörer till vår brigad slogs med honom i stad 25 mil här ifrån som heter Lebanon och de tog 163 fångar och dödade många utaf dem. Men de kunde icke hålla honom tills vårt infanteri kom. Följacktligen så flydde han.

Wi har blefvit utkallad flera gånger och trodde att wi skulle få se honom men förgäfves. Somliga gånger midt i natten då officerarna har kommit och kalladt på oss och sagt att fienderna war nera intill vår Camp. Wi har bliwit narrat så många gånger så nu och tror icke längre på det fören wi står i riktig strid med dem.

Martin: Man märker ju att Liljegren var otålig och ville vara med om ett riktigt slag. Han uppskattade inte den gerillaföring som sydstaterna förde. Men det hade väl förekommit riktigt stora slag på andra håll?

Jim: Ja, och där nämner han också att "rebellerna" som sydstaternas soldater kallades var starkare än vad man kunde tro. I norr trodde man ju att det här kriget skulle vara snabbt överstökad. Men efter det första slaget vid Bull Run i Virginia då 32 tusen från sydstatsarmén fullständigt krossade nordstaternas armé på 35 tusen man, var man ändå lite ängslig.

Liljegren avslutar sitt brev till Edblad:

Brev fyra (de två sista styckena i brevet)

...Lincoln fann sig ytterligare twungen att utkalla en annan armé af 125 000 man. Alt sammans belöpande sig till 200 000 tusen man. Men efter slaget wid Bullsrun, som Norden förlorade, beslöt presidenten eller congressen att utkalla ytterligare 300 000 man så att hela styrkan då uppgick till en half milion. Utom den stående armée och flottan som war mera 200 000 man.

Men nu är den icke så stor. Många har blifvit avskedade, dödade, sårade, fångade och sjuka. Men många nog att slå rebellerna

*Hällsa alla i familjen
hjärtligen från eders vän Liljegren*

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]

Martin: I alla krig finns ju starka känslor och utifrån det för man även propaganda mot sina fiender. Det gäller att piska upp ilska och hat. Det kan man väl även se i Olof Liljegrens brev?..

Jim: Javisst, I nästa brev ser man ju hur bittra fiender Nord och Syd var. Och vilken stark propaganda man förde mot varandra:

Brev fem (de sju första styckena i brevet)

Murfreesboro Tennessee May 23 d 1862

Käre fader!!!

Den 15de dennes bekom jag äntligen ett mycket kärkommet bref igen ifrån eder! Jag har nu i de sednare tider trodd mig vara aldeles bortglömd både af eder samt andra, såwäl slägtingar som wänner! Jag är full af tacksamhet till eder för de hjertligt kärkomna brefven som jag har bekommit. Både det sista såwäl som de andra som är den ända källa hwarifrån jag har inhämtat något om fäderneslandet. Och synnerligast det sista som medförde många nyheter.

Byn syntes till ha undergått en total omskapning och tillika Brattån. Således om jag skulle komma dit nu, skulle jag ej känna igen den.

Ytterligare finner jag i brevet huru rysligt och bedröfligt ni anser att min posistion såsom soldat i förenta staternas armée är. Men kunde ni läsa engelska tidningar skulle wi troligtwis stå på samma grund ty den som känner separatisterna i botten predikar annat. De som känner deras barbarism och tyranism inom södra staterna innan kriget utbröt. Huru många utaf våra landsmen bara som har blifvit mördade på gatan på ljusa dagen. Ehuru tusende män som på sådant wis oskyldigt och oftast owetande på sådant wis medels skjuten eller med en bawiknif i kroppen uttan den minsta orsak dertill.

Nu sedan kriget utbröt så har de twingat folket in i armée. Antingen kriga för deras orättwisa sak eller hängas, skjutas, kastas i fängelse eller dyligt. Icke fruntimmer en gång skonas från barbarism. De bindas, kläderna drags upp, ryggen taggas som raskar upp skinnet och blodet forsar. Jämmer, skri, och elände, och ingen pardon.

Egendomarna brännes upp och förstörs af kringströwande röfwareband. Jernvägar ruineras, broar brännas. Så fort som de retirera kommer vår federalarmé efter och reparerar allting. Wi försvarar deras egendomar, hjeper dem med föda såwäl som med annat. Ingen skillnad om de är trogna Norden eller Södern. Och wi har stränga orders att icke privategendomar får förstöras eller röras. Sådana principer förer wi kriget på. Och wi sköter deras sårade lika som skulle sköta våra. Södern däremot dödar dem på slagfaltet med att pröfva sin bajoneter. Fångarna som wi tar hålles en del på de bästa hotel, andra deremot på wäl inredda rum med alla beqvämligheter. Men de fångar som faller i deras händer bliver inspärrade i uthus. Dampiga osunda kalla rum. Obeqvämliga hwarsom det icke finns en stol eller ett säte att sitta på och knappast något att äta.

Rysligt huru långt barbarism kan gå och ändå skall det wara ett civiliserat land. Nej war icke ledsen öfver att jag är i armén. Ni bör känna är högfärdig öfver att ha en son som har hjertat i bröstet och mod att strida för en sådan sann och rättfärdig sak. Mod att bära swärdet till att hämnas de tyrannerna. Dessa gudtsföracktare eller djewullens afskum...

Martin: Ja, det är ju inte svårt att ta ställning efter dessa brännande kommentarer. Olof Liljegren avskydde verkligen "rebellerna" som de kallades.

Jim: Nej, dem hade han inte mycket till övers för.

Han fortsätter brevet med att berätta om nordstaternas överlägsenhet och om flera framgångar som deras armé radade upp. Olofs far måste ju ha trott att sydstatsarmén inte gav något motstånd alls:

Brev fem (nionde stycket fram till slutet av brevet)

...Nu är New Orleans Yourktown tagen. Och äfen deras skelfva huvudstad Richmond i Virginia, säges wara tagen. En plats som heter Corinth som wid Mississippi, där rebellerna har 180 000. Wåra[n] styrka är der omkring 200 000 eller mer. Wi har tagit in alla jernvägar och floder eller afskurit all cominication dit in så warken amunition eller proviant eller förstärkning kan komma till dem. Efven den grand armée af Potomac som säges ha lemnat Richmond är i samma ställning så wi har anledning att tro deras roll är utspelad.

Men det kan hända att många slag är att wänta ännu. Här omkring frugtar vi mäst deras rövarecavallery som far i skogarna hwar som helst och går fram her och der i städer och byar för att stjela och röva från invånare.

Wi har warit utkallad midt i natten ibland med den glada förhopningen att få komma i strid med dem, men alltid förgäfves hittills. Ett regimente som är i samma brigad som wi slogo ned 800 af dem och tog 163 fångar och dödade mellan 50 á 60. Några af våra blev dödade och sårade men blott få ty wi har goda gevär som skjuter både långt och säkert. Sinnesstämningen iblandt våra trupper är en längtan efter slag.

Men huru kunde ett sådant hat uppkomma oss emellan? Ja bara för de inte fick den president de wille ha. Att som wi wet presidenten har ingen rätt att styra folket, stiffta lagar eller dylikt uttan det afgjores af representanterna på congressen enligt röstning. Så lika godt hwilken som blef president. Han war emellertid twungen att följa constitutionen.

Nej, bara envishet, stolthet, högfärd, skälfständighet eller aristocratism. Men innan wi slipper dem skall de få sin fulla

wedergälning ehuru det har ödslat Norden många lif och kommer att kosta flera. Lika godt om mitt skall gå. Jag wet att det är ett offrade för en rättfärdig sak. Offradt för att fria fångar, oskyldiga qvinnor och barn och frälsa folk från att hängas, skjutas, slagtas eller dyligt. För sådant offrar jag mitt lif.

Skrivningen blir dålig. Dålig lärdom. Dålig tillfälle. Paperet på en rensel. Och sitter i en mäst obehaglig stelling.

Olof Liljegren

Martin: Återigen avslutar Liljegren sitt brev med att förklara vikten av att delta i kriget mot Sydstaterna. Det är ju inga smickrande beskrivningar han gör av dem precis.

Jim: Nej, Men en sådan propaganda använde man ju sig av från båda sidor. "Krigets första offer är sanningen." Det gäller ju att läsa sånt här källkritiskt...

Martin: Ja, och jag tänker på hur han beskrev situationen. I flera av breven låter det som om det var rena barnleken att strida mot rebellerna.

Jim: Javisst, men uppenbarligen var det inte så lätt, om man tänker på hur länge kriget varade och hur mycket folk som dog i det. Men så händer det något som fick Liljegren att ändra sin syn på flera sätt. Hans regemente låg i ställning vid Stone River nära järnvägsstationen Murfreesboro. Där blev de anfallna av sydstatsgeneralen Nathan Bedford Forest starka kavalleriförband :

Brev sex (det första stycket i brevet och stycke tre till sex)

Missorri Bentom Barraks Augusti 3rd 1862

Min kära fader!!!

Jag återigen passa tillfälle då jag har en liten stund ledig för att sända er några rader som kan hända kan bli et litet intresse att läsa om soldatlifvet och krigseventyr.

I sista brevet jag skref nämnde jag om Tennessee, men icke så mycket om oroligheterna där. Det har varit en krigisk sinnesstämning blant folket och det är icke en af hundra som man kan förlita sig på. De är lojal när inga rebelsoldater är i närheten, men när deras gerillaband kommer är de våra farligaste fiender.

Vi har varit i Murfreesboro, en liten stad i Tennessee, och hade legat där många nätter. Det var wi och ett annat regimente och ett battery och några companier av cavalleri. Hela styrkan war 18 hundra man med fyra canoner. En del cavalleri och regimente war i staden och vårt regimente war två engelska mile från staden med fyra canoner.

Söndagsmorgonen den 13 de july i gryningen uppväktes wi af smattrande gevärs skott, någonting owanligt så tidigt på morgonen. Men jag förmodade att det war en attack i analkande. Jag rusade ut ur mitt tent och ropade på companiet att genast wara färdiga som också skedde. Andra companier efterföljde samma princip.

Efter en stund hördes signalen och slutligen kom öfversten och öfverslöjtnanten och tog comandot af regimentet. Och så fort wi war uppställda fick wi se fienderna komma till häst som skulle wara 2500 man stark men äfven bönder som hade bewäpnat sig.

Först gjorde de ett anfall på oss i ridande i gallop för att bräcka vår ställning men alla som kom inom skotthåll dödade vi. Sedan började de äfven skjuta, men våra bössor gick längre än deras och alla vi alla är säkra skyttar. Våra canoner begagnades lifligt, eldbommar exploderade midt ibland dem. Vi stog således i vår ställning till kl. 1. em. Skjutningen mer och mindre liflig somliga gånger skarpt och emellan åt med långa interwalls.

Till slut kommer en rebell med parlamentär flagga och yrkade att vi skulle surrender och han talade äfven om att det andra regimentet som låg i staden hade surrendered kl. 9 f.m. Han talade med oss om omöjligheten för 700 man att slåss med 3000 man och bättre att undwika slaktning så mycket som möjligt.

Vår öfverste som war så rädd om war man i regimentet war genast willig att surrender men kallade til möte af officerare och röstning antogs. Följden blef att we surrender.

Martin: Liljegren och hans kompani blev alltså tillfångatagna av rebellerna. Det måste ha varit väldigt förnedrande om man tänker på hans nedlåtande ord om dem i breven.

Jim: Det här blev även en chock för deras regementschef Hans Matsson, som vid tillfället låg sjuk hemma i Chicago och fick läsa om detta i en nyhetstidning. Jag kan ju nämna att överste Lester och de övriga befälen som beviljade kapitulationen sparkades senare.

Brev sex (det sjunde stycket och resten av brevet)

När manskapet skulle ta sina gevär och lämna dem till fienderna war det många som grät för att vi icke fick slåss och hellre dö en att bli krigsfångar. Vi var ej rädd, men kunde stå och höra kulorna hwina om öronen och ha ett sådant humour. Alla siktade säkert och ner vi

såg rebels rulla av sina hästar kunde man höra skratt och man kände sig så att passa alla möjliga tillfällen till att hämnas på dem och döda så många man kunde.

När vi skulle surrender blef vår öfverste som vi alla hade största förtroende till och som alla har älskadt vår största fiende. Vi öfverlämnade våra gevärer och andra tillhörande saker och marsherade sedan ca 50 mil och svor på hedersord att icke uppta wapen förren we lagligen blef utbytade.

Vår camp brände rebellerna. De brände alla compani böcker, kläder och tillbehör. Vi hade ej mer än vad vi hade på kroppen då vi började slåss.

Jag vill framställa för eder huru det kunde vara för oss att vara fångar. Vi dref i största skyndsamhet igenom städer och byar som en fårskock med wakter på alla sidor. Rebels var till häst förstas med gevär, sabel och två sex skjutare pistoler och vi utan wapen, uthungriga och uttröttade. Och ingenting fans eller kunde fås att äta. Knappast watten. Men det som Rebels kunde skaffa, så delades det med oss. Och om de hade sista droppen watten så fick vi den. Äfven det att han lät många af oss andra war trött få rida på deras hästar.

Vi kom öfwerens mycket bra. Vi diskuterade med dem om kriget och nästan allting. Vi möttes såsom dödliga fiender men skildes åt såsom wänner. Vi tackade warandra och upgjorde förord om ner vi kommer att bli utbytade och kommer att slåss med dem igen och om några fångar kommer att falla i våra händer att vi skulle bemöta dem lika som de hade bemött oss hwilket vi ock lofvade.

Jag har fortfarande god hälsa och önskar att dessa rader träffar eder wid samma tillstånd. Hällsa alla, ingen nämnd och ingen glömd.

O. Liljegren Orderly Sergt C D 3 Regmt Min.

Jim: En sak som jag tycker är intressant är hur Olof Liljegren delvist ändrade sin syn på sina fiender. Innan detta var alla rebeller grymma och ondskefulla. Efter den här händelsen blev de mer mänskliga.

Han berättar ju också att rebellerna delade sin mat och sitt vatten med dem, samt att under den 2, 5 dygns långa marschen så lät vakterna dem att sitta upp på deras hästar när de blev trötta....

Martin: Vi har hört det andra avsnittet av Olofs dröm om Amerika. En poddföljetong i tre avsnitt. Följetongen är byggd på en brevsamling ur Jonas Nilsson i Boggsjö och Olof Liljegrens Arkiv, från Riksarkivet i Östersund.

Vi som har gjort podden heter Jim Hedlund och Martin Ahlström från Riksarkivet i Östersund, Berättarröst för Olof Liljegrens brev är Kalle Retzell.

Missa inte nästa avsnitt som handlar om Olof Liljegrens äventyr som nordstatssoldat! Bland annat får vi höra om Dakotasiouxernas uppror. Missa inte det!

Tack från oss....

[musik: Miles away av Stefan Kartenberg spelas]